

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

07 פברואר 2019

רמ"ש 19-01-21463 א' ואח' נ' היועץ המשפטי
לממשלה-משרד הרווחה והשירותים החברתיים ואח'

לפני כבוד השופטת ורדה פלאוט

המבקשים ע.א ואח'

נגד

המשיבים

1. י.א.
2. היועץ המשפטי לממשלה-משרד הרווחה והשירותים החברתיים
3. האפוטרופוס הכללי במחוז מרכז
4. עו"ד ש.ב.

בעניין: מר י.א – אדם שמונה לו אפוטרופוס

דלתייה פגורות

פסק דין

בקשת רשות ערעור שהגישו בניו של מר י.א, אדם שמונה לו אפוטרופוס (להלן: "מר א'"), על החלטה מיום 1.1.19 שניתנה בבית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה, ולפיה נדחתה בקשה שהגיש מר א' לביטול צו מינוי אפוטרופוס שניתן ביום 18.11.18, ניתנו הוראות ביחס להמשך הדיון בתיק האפוטרופסות והדיון בתיק עצמו עבר לבית משפט לענייני משפחה בחדרה.

ברקע הדברים בקשת בניו של מר א' (להלן: "המבקשים") להתמנות כאפוטרופוסים לגוף ולרכוש לאביהם.

ביום 18.11.18 ניתן במעמד צד אחד צו כמבוקש, ולפיו מונו המבקשים כאפוטרופוסים לגוף ולרכוש לאביהם מר א'. למחרת הגיש ב"כ האפוטרופוס הכללי הודעה לבית המשפט ולפיה מר א' חתם על ייפוי כוח מתמשך שהופקד ביום 6.6.18 ולפיו מונו שניים מהמבקשים כמיופה כוח מתמשכים עבור מר א', הן לענייני גוף, הן לענייני רכוש ועניינים אישיים. למרות הגשת הודעה זו, לא ניתנה החלטה אחרת בבית המשפט קמא.

בהמשך הטיפול בתיק הוגשה בקשה מטעם מר א' באמצעות בא כוחו לבטל את המינוי בהיותו צלול וכשיר וכאשר לטענתו אין כל צורך במינוי האמור.

כמו כן ביקש מר א' באמצעות בא כוחו כי הדיון בתיק יועבר לבית המשפט לענייני משפחה בחדרה נוכח כתובתו הרשומה במשרד הפנים בחדרה.

כאמור לעיל, בית המשפט דחה את הבקשה הראשונה וקיבל את הבקשה השנייה.

פרט נוסף שיש לציין הוא כי לבקשה למינוי אפוטרופוס צורף מסמך שכותרתו "סיכום ייעוץ" שנערך ביום 2.11.18 וכאמור בו "המטופל נמצא במצב של חוסר ישע, היות והוא לא מתמצא בענייניו הכלכליים ועם זאת חרדת הנטישה והפחד להיות לבד, מביאים אותו למצב בו הוא יכול להיות מנוצל... במצב זה היות והמטופל לא יכול לנהל את ענייניו ועלול להיות מנוצל, הוא זקוק למינוי אפוטרופוס לענייני גוף ורכוש". כאמור מסמך זה צורף לבקשה שהוגשה ביום 18.11.18 למינוי אפוטרופוס. צו מינוי, כאמור, למשך שנה, ניתן בו ביום במעמד צד אחד.

עמדות הצדדים בדיון שבפני

לאחר דיון שנערך בפני כמפורט בפרוטוקול לעיל, הסכימו כל הצדדים כי החלטות בית משפט קמא מתחילתן ועד סופן שגויות, כי בנסיבות העניין לא היה מקום למתן צו מינוי אפוטרופוס במעמד צד אחד או בכלל, וכי שגה בית משפט קמא בהחלטתו נושא בקשת רשות הערעור מיום 1.1.19. כל הצדדים הסכימו לביטול כל החלטות שניתנו ומתן אפשרות לצד מעוניין להגיש תובענה חדשה, עדכנית וערוכה כדין.

בשולי הדברים כפי שיפורט בהמשך, נותרו חילוקי דיעות, למשל בשאלת הסמכות המקומית הנכונה ובשאלת צו ביניים – אם נכון לתיתו עד שינתנו צווים בבקשות שתוגשנה. לכך כאמור אתייחס בהמשך.

דיון והכרעה

בנסיבות אלו מתקבלת בקשת רשות הערעור, ניתנת רשות ערעור והערעור מתקבל, אך לא מטעמי המבקשים ולא על פי עתירותיהם.

בהסכמת הצדדים מבוטלים כל הצווים שניתנו בבית משפט קמא. התובענה שהוגשה בבית משפט קמא נדחית וצד מעוניין רשאי להגיש תובענה חדשה.

ניתן היה לסיים פסק דין זה בהסכמה זו, ואולם, נוכח יישומו של התיקון לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מספר 18) מצאתי לנכון להאיר ולהעיר מספר הערות על מנת שהטעויות לא תחזורנה על עצמן במקרים אחרים.

באשר להגשת הבקשה למינוי אפוטרופוס לגופו ולרכושו של מר א', הבקשה הוגשה בדרך לא נכונה ושגויה. המבקשים ידעו שאביהם חתם על ייפוי כוח מתמשך, ומשכך הם היו צריכים ללכת בנתיב שמתווה סעיף 33א(א)(2) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות ולהגיש בקשה להפעלת ייפוי הכוח המתמשך בצירוף חוות דעת ערוכה כדין (סעי' 32יט(א) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות). המסמך שצורף לבקשה למינוי אפוטרופוס אינו יכול להיחשב חוות דעת ערוכה כדין.

ודוק. תיקון מס' 18 קובע כי יש להימנע ממינוי אפוטרופוס כאשר הופקד ייפוי כוח מתמשך. הוראה זו מבהירה כי אפוטרופוס וייפוי כוח מתמשך הם מוסדות שאינם יכולים להתקיים זה בצד זה. אם הוגשה בקשה למינוי אפוטרופוס, והופקד ייפוי כוח מתמשך – ייפוי הכוח גובר.

לפיכך על בית משפט שהוגשה לו בקשה למנות לאדם אפוטרופוס, להעביר את הבקשה בראש ובראשונה לתגובת האפוטרופוס הכללי. האפוטרופוס הכללי יבדוק ויודיע לבית המשפט אם אותו אדם הפקיד ייפוי כוח מתמשך המתייחס לאותם עניינים שלשם התבקש בית המשפט למנות לו אפוטרופוס (ראה: ספרו של פרופ' מיכאל קורניאלדי, יפוי כוח מתמשך ותחליפים אחרים לאפוטרופסות, עמוד 39-40).

נהה כי כן, הטעות נמשכת: טעו המבקשים שהגישו בקשה למינוי אפוטרופוס במקום בקשה להפעלת ייפוי הכוח המתמשך. שגה בית משפט קמא בהחלטתו מיום 18.11.18 כאשר נתן צו למינוי אפוטרופוס במעמד צד אחד.

טעותו של בית משפט קמא נמשכה בהחלטה מיום 1.1.19.

שגה בית המשפט כאשר נתן החלטה זו (מיום 1.1.19) מבלי שקיים דיון והתרשם באופן בלתי אמצעי ממר א'. ודוק. באף לא אחד מהמסמכים שהיה בפני בית המשפט קמא בשלב זה של ההליכים, לא נאמר כי מר א' אינו מסוגל להביע דעתו בפועל, ונכון להיום כבר ידוע שהוא מסוגל להביע דעתו. מובן כי אין חובה על בית המשפט לקבל את דעתו ועמדתו של מי מהצדדים לרבות מר א' עצמו, ואולם זכותו של מר א' להישמע וחובתו של בית המשפט הייתה לשמוע אותו. וחבל שהדבר לא נעשה.

מציין בית משפט קמא בהחלטתו מיום 1.1.19 כי **"נחה דעתי כי לאור האמור בסיכום הייעוץ אין מקום בשלב זה להורות על ביטול צו המינוי..."**. אני סבורה כי לא היה מקום להתבסס אך ורק על סיכום הייעוץ, הן משום שלא מדובר בחוות דעת ערוכה כדין והן משום שהליקוי המתואר באותו מסמך אינו מצדיק מתן צו אפוטרופסות במעמד צד אחד ודחיית הבקשה לבטלו, מבלי לשמוע את מר א' עצמו שהגיש בקשה לבטל את הצו, טען שהוא כשיר וצלול, ובמצב כזה כאמור, חובה היה על בית המשפט להתרשם ממנו באופן ישיר קודם שנדחתה בקשתו לביטול הצו. אם אין די בכך, הרי בשלב זה כבר ידע בית משפט קמא שמר א' חתם על ייפוי כוח מתמשך והמסקנה הייתה צריכה להיות שההליך למינוי אפוטרופוס – שגוי.

בהמשך שגה בית משפט קמא כאשר קבע כי המשיב חתם על ייפוי כוח מתמשך במסגרתו נתן הוראות וביקש כי ילדיו ישמשו כאפוטרופוס על גופו ורכושו. אמירה זו, לכל הפחות, אינה מדוייקת. מר א' לא ביקש שילדיו ימונו כאפוטרופוס אלא ביקש כי בנסיבות המצויינות בייפוי הכוח המתמשך ימונו שניים מילדיו כמיופה כוח. בשלב זה לא הייתה אינדיקציה בפני בית משפט קמא כי התמלאו התנאים האמורים בטופס ייפוי הכוח המתמשך עליו חתם מר א'.

מילים אחרות – מיד עם קבלת הודעת האפוטרופוס הכללי כי מר א' חתם על ייפוי כוח מתמשך, היה על בית משפט קמא לשנות את הדרך בה נותב התיק ולדון בעניין על פי התיקון לחוק הכשרות

המשפטית והאפוטרופסות, בראש ובראשונה לדרוש ולקבל חוות דעת ערוכה כדין ולשמוע את מר א' עצמו.

בשורה התחתונה כאמור, הצדדים הגיעו להסכמות ואלה יאושרו כפסק דין.

באשר לסמכות השיפוט – זו נתונה בהתאם לתקנות לבית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה. לשם יש להגיש את התובענה שצד מעוניין יגיש ככל הנראה. באותה מידה צד מעוניין רשאי לבקש העברת הדיון ובית המשפט קמא יחליט בעניין.

כאמור, מלכתחילה הסמכות נתונה לבית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה, נוכח מגורי מר א' נכון להיום ב "..." – מחוז מרכז – נפת השרון.

באשר להגבלת שימוש ברכושו של מר א' עד למתן החלטות בתובענות שתוגשנה, נוכח הריק שיווצר כתוצאה מביטול החלטות בית משפט קמא, בשיחתי החסויה עם מר א' בנוכחות ב"כ היועמ"ש וב"כ האפוטרופוס הכללי, הסכים מר א' להגביל את המשיכות מחשבונו עד לסך 10,000 ₪ לחודש כדי להגן על רכושו.

ביקשתי התייחסות הצדדים לעניין זה, ונאמר לי שהכנסותיו מגיעות לסך של 15,200 ₪ לחודש, כאשר 12,000 ₪ משולמים לדיור המוגן. כאן המקום לומר כי מתסקיר שהוגש ביום 30.1.19 וכך גם התרשמתי משיחתי עם מר א', אין מדובר במצב נטול בעיות. עם הגשת תובענה מתאימה יהיה על בית המשפט לשקול בכובד ראש את המשך התנהלותו של מר א' בהתחשב באינטרסים השונים של הסובבים אותו. אני סבורה כי אין זה רצוי להותיר מצב של ריק עד למתן ההחלטות בבית משפט קמא, ויש להגביל בדרך מסויימת את השימוש בכספיו של מר א', גם אם בסופו של דיון זה יהיה מר א' חופשי מצו מינוי אפוטרופוס על גופו ורכושו.

גם שאלת חשש לניגוד עניינים לכאורה בעניין ייצוגו של מר א' על ידי אותו עורך דין שמייצג את בת זוגו ראויה למחשבה, לליבון ולהכרעה של בית המשפט שידון בעניינו.

נכון לרגע זה וכמפורט לעיל יוגבל השימוש ברכושו של מר א' למינימום ההכרחי עד למתן החלטות אחרות.

לפיכך אני קובעת כדלקמן:

1. בהסכמת כל הצדדים אני מורה שכל הצווים שניתנו בבית משפט קמא בתיק אפוטרופסות שמספרו 38376-11-18 – מבוטלים והתיק יסגר.
2. צד מעוניין רשאי להגיש תובענה מתאימה בעניינו של מר א' לבית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה, בהתאם למובהר לעיל.
3. יש להגיש את התובענות והבקשות בעניינו של מר א' בתוך 30 יום מהיום.

4. עד למתן החלטה אחרת, מוגבלות המשיכות של מר א' מכלל חשבונותיו עד לסך של 15,200 ₪ לחודש. מתוך הסך הנ"ל עליו לשלם את התשלומים הנדרשים לדיור המוגן. ואולם מובהר בזאת כי מלבד הגבלה זו שניתנה למעשה בהסכמת מר א' עצמו והותרת הערות המגבילות טרנזקציות בנכסי מקרקעין שישארו על כנם למשך 30 יום מהיום, משמעות פסק דין זה היא כי עד למתן החלטה אחרת אין כל מגבלה אחרת על מר א', צו האפוטרופוס בוטל ואין כל צו אחר המגביל את פעולותיו.
5. אין בהחלטה זו כדי לקבוע מסמרות לעניין חובות וזכויות של בת זוגו של מר א' מול הדיור המוגן או מול כל גורם אחר.
6. נוכח היותו של הדיון תקדמי והכרחי, לא מצאתי לעשות צו להוצאות.

ניתן והודע היום ב' אדר א' תשע"ט, 07/02/2019 במעמד הנוכחים.

מותר לפרסם ללא פרטים מזהים.

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה.

ורדה פלאוט, שופטת